ÓÞEKKTUR

VATNSDÆLA SAGA

SAGA
EGMONT

Ó Þ E K K T U R
VATNSDÆLA SAGA
SAGA
EGMONT

Óþekktur

Vatnsdæla saga

Saga

Vatnsdæla saga
Copyright ©, 2019 Ó_ekktur and SAGA Egmont
All rights reserved
ISBN: 9788726225730

1. e-book edition, 2019
Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrievial system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont, www.egmont.com

VATNSDÆLA SAGA

1. KAFLI

Maður er nefndur Ketill og var kallaður raumur. Hann var ríkur maður. Hann bjó á þeim bæ er í Raumsdal heitir. Það er norðarlega í Noregi. Hann var son Orms skeljamola Hrossbjarnarsonar, Jötun-Bjarnarsonar norðan úr Noregi. Þá voru fylkiskonungar í Noregi er þessi saga gerðist. Ketill var ágætur maður og vel auðigur að fé, rammur að afli og hinn röskvasti í öllum mannraunum og hafði verið í hernaði hinn fyrra hlut ævi sinnar en settist nú að búm sínum sem aldur færðist yfir hann. Hann átti Mjöll dóttur Ánar bogsveigis. Ketill átti son með henni. Hann er Þorsteinn nefndur. Hann var vænn maður sjónum. Engi var hann ágætismaður á vöxt eða afl. Hann var átján vetra þá er þetta var tíðinda en þó var athæfi Þorsteins og allur færleikur með hinu betra meðallagi að því sem þá voru ungir menn.

Í þenna tíma þóttust menn þess verða varir að úthlaupsmenn eða illvirkjar mundu vera á leið þeirri er liggur á milli Jamtalands og Raumsdals því að engir komu aftur þeir er fóru og þótt saman væru fimmtán eða tuttugu þá höfðu þó engir aftur komið og þóttust menn því vita að frágerðamaður mundi úti liggja. Menn Ketils bónda urðu minnst fyrir þessum ófriði, bæði manndrápum og fésköðum, og gerðu menn mikið orð á til ámælis að sá væri mikill vanskörungur er yfirmaður var þess héraðs að engar aðgerðir skyldu í mót koma slíkum óhæfum og kváðu Ketil

nú mjög eldast en hann gaf sér fátt um en þótti þó eftir því sem þeir sögðu.

2. KAFLI

Það var eitt sinn að Ketill mælti við Þorstein son sinn: "Önnur gerist nú atferð ungra manna en þá er eg var ungur. Þá girntust menn á nokkur framaverk, annað tveggja að ráðast í hernað eða afla fjár og sóma með einhverjum atferðum þeim er nokkur mannhætta var í. En nú vilja ungir menn gerast heimaelskir og sitja við bakelda og kýla vömb sína á miði og mungáti og þverr því karlmennska og harðfengi en eg hefi því fjár aflað og virðingar að eg þorði að leggja mig í hættu og hörð einvígi. Nú hefir þú Þorsteinn lítinn kraft hlotið afls og vaxtar. Er það og líkast að þú fylgir þar eftir þinni athöfn og fari þar eljun eftir og öll tilræði því að eigi viltu víkjast eftir atferðum hinna fyrri frænda þinna og sýnir þig eftir því sem þú ert ásýndum og mun hugur fylgja vexti. Það var ríkra manna siður, konunga eða jarla, vorra jafningja, að þeir lágu í hernaði og öfluðu sér fjár og frama og skyldi það fé eigi til arfs telja, né sonur eftir föður taka, heldur skyldi það fé í haug leggja hjá sjálfum höfðingjum. Nú þótt synir þeirra tækju jarðir máttu þeir eigi haldast í sínum kostum þótt virðing félli til nema þeir legðu sig og sína menn í hættu og herskap, aflandi sér svo fjár og frægðar hver eftir annan, og stíga svo í fótspor frændum sínum. Nú ætla eg að þér séu ókunn hermannalög og mætti eg þau kenna þér. Ertu nú og svo aldurs kominn að þér væri mál að reyna þig og vita hvað hamingjan vill unna þér."

Þorsteinn svarar: "Eggjað væri nú ef nokkuð tjóaði."

Hann stóð upp og gekk í burt og var hinn reiðasti.

Skógur mikill liggur á milli Raumsdals og Upplanda er almannavegur liggur yfir þótt nú heftist fyrir þeim meinvættum er menn hugðu úti liggja þótt enginn kynni frá að segja. Nú þótti sú framaferð mest að ráða hér bætur á.

3. KAFLI

Það var litlu síðar en þeir feðgar höfðu við talast að Þorsteinn gekk út einn saman frá drykkju og hyggur það helst fyrir sér að hann mun treysta á hamingju föður síns og verða eigi fyrir atyrðum hans heldur vildi hann nú leggja sig í nokkura mannhættu. Hann tók hest sinn og reið einn saman til skógar þangað sem honum þótti helst von illvirkjanna þó að honum þætti lítil von framgangsins við slíkt ofurefli sem hann þóttist vita að fyrir mundi búa. Vildi hann nú og heldur leggja lífið á en fara að erindislausu.

Hann hefti hest sinn við skóginn og gekk síðan í hann og fann afstíg einn er lá af þjóðgötunni. Og sem hann hafði lengi gengið fann hann í skóginum hús mikið og vel gert. Þorsteinn þóttist vita að þetta herbergi mundi sá eiga er stígana hafði bannað, hvort sem þeir voru einn eða fleiri. Síðan gekk Þorsteinn inn í skálann og fann þar stórar kistur og mart til gæða. Þar var skíðahlaði mikill en annars vegar vara í sekkum og alls kyns varningur. Þar sá hann rekkju eina. Hún var miklu meiri en nokkur sæng er Þorsteinn hafði fyrr séð. Þótti honum sá ærið hár er þetta rúm var mátulegt. Rekkjan var vel tjölduð. Þar var og borð búið með hreinum dúkum og heiðurlegum krásum og hinum besta drykk. Ekki gerði Þorsteinn að þessum hlutum. Síðan leitaði hann sér undanbragðs að hann væri eigi þegar fyrir augum þeim er skálann byggði því að hann vildi fyrr vita hvert efni

honum þætti í vera en þeir tækjust orðum eða sæjust. Hann fór síðan upp í milli sekkanna í vöruhlaðann og sat þar.

Síðan heyrði hann út dyn mikinn er á leið kveldið og síðan kom inn maður og leiddi eftir sér hest. Sjá maður var harðla mikill. Hvítur var hann á hár og féll það á herðar með fögrum lokkum. Þorsteini sýndist maðurinn vera hinn fríðasti. Síðan kveikti þessi maður upp eld fyrir sér en leiddi áður hest sinn til stalls. Hann setti munnlaug fyrir sig og þó sig og þerrði á hvítum dúk. Hann renndi og af verpli vænan drykk í stórt stéttarker og tók síðan til matar. Allt sýndist Þorsteini athæfi þessa manns merkilegt og mjög hæversklegt. Miklu var hann meiri maður en Ketill faðir hans og þótti hann, sem var, manna mestur.

Og er skálabúinn var mettur sat hann við eld og sá í og mælti: "Skipun er hér á orðin. Eldurinn er nú miður fölskaður en eg hugði. Hygg eg að hann hafi verið fyrir skömmu upp kveiktur og veit eg eigi hvað það veit og má vera að menn séu komnir og sitji um líf mitt og er það eigi fyrir sakleysi og skal eg fara og leita um húsið."

Síðan tók hann sér eldiskíð og leitaði og kom þar að sem vöruhlaðinn var. Svo var þar háttað að ganga mátti af hlaðanum og í einn stóran reykbera er á var skálanum. Og er spellvirkinn kannaði hlaðann var Þorsteinn úti og gat skálabúinn eigi hitt hann því að Þorsteini var annarra forlaga auðið en vera þar drepinn. Hinn leitaði þrisvar um húsið og fann ekki.

Þá mælti skálabúinn: "Kyrrt mun eg nú vera láta og er óvíst til hvers um dregur og má vera að það komi fram um mína hagi sem mælt er að illa gefast ill ráð."

Síðan gekk hann aftur til hvílunnar og tók af sér saxið. Svo sýndist Þorsteini sem það væri hin mesta gersemi og alllíklegt til bits og gerði sér það í hug að duga mundi ef hann næði saxinu. Honum kom nú og í hug eggjan föður síns að þrótt og djarfleik mundi til þurfa að vinna slíkt afrek eða önnur en frami og fagurlegir peningar mundu í móti koma og hann mundi þá þykja betur gengið hafa en sitja við eldstó móður sinnar. Þá kom honum og í hug að faðir hans segði hann eigi betra til vopns en dóttur eða aðra konu og meiri sæmd væri frændum að skarð væri í ætt þeirra en þar sem hann var. Slíkt hvatti Þorstein fram og leitaði hann sér þá færis að hann mætti einn hefna margra vanréttis en í öðru lagi þótti honum þó skaði mikill um manninn.

Síðan sofnar skálabúinn en Þorsteinn gerir tilraun með nokkuru harki hve fast hann svæfi. Hann vaknaði við og snerist á hlið. Og enn leið stund og gerði Þorsteinn tilraun aðra og vaknaði hann enn við og þó minnur. Hið þriðja sinn gekk Þorsteinn fram og drap mikið högg á rúmstokkinn og fann að þá var allt kyrrt um hann. Síðan kveikti Þorsteinn log og gekk að rekkjunni og vill vita ef hann væri á burtu. Þorsteinn sér að hann liggur þar og svaf í silkiskyrtu gullsaumaðri og horfði í loft upp. Þorsteinn brá þá saxinu og lagði fyrir brjóst hinum mikla manni og veitti honum mikið sár. Þessi brást við fast og þreif til Þorsteins og kippti honum upp í rúmið hjá sér en saxið stóð í sárinu en svo fast hafði Þorsteinn til lagið að oddurinn stóð í beðinn en þessi maður var fárrammur og lét þar standa saxið sem komið var en Þorsteinn lá í milli þilis og hans.

Hinn sári maður mælti: "Hver er sjá maður er mér hefir áverka veittan?"

Hann svarar: "Þorsteinn heiti eg og er eg son Ketils raums."

Maðurinn mælti: "Eg þóttist vita áður nafn þitt en þó þykist eg frá ykkur feðgum þessa hafa síst maklegur verið því að eg hefi ykkur lítið eða ekki mein gert. En nú varstu heldur til skjótur en eg heldur til seinn því að nú var eg á brott búinn að hverfa frá þessu óráði en á eg kost alls við þig hvort eg læt þig lifa eða deyja. Nú ef eg geri eftir verðleik og sem þú hefir til stefnt þá segði engi frá okkarri sameign. En eg ætla það nú ráðlegast að láta þig þiggja líf þitt og mætti mér verða að þér gagn ef svo vildi takast. Nú vil eg og segja þér nafn mitt. Eg heiti Jökull og er eg son Ingimundar jarls af Gautlandi. En eftir hætti ríkra manna sona aflaði eg mér fjár þótt heldur væri freklega að ort. En nú var eg búinn til burtferðar. Nú ef þér þykir nokkuð veitt í lífgjöf þinni þá far á fund föður míns en hitt þó fyrr að máli móður mína er Vigdís heitir og seg henni einni saman þenna atburð og ber henni ástsamlega kveðju mína og seg að hún komi þér í frið við jarl og fulla vingan með þeim hætti að hann gifti þér dóttur sína en systur mína er Þórdís heitir. Nú er hér gull er þú skalt bera til jarteina að eg sendi þig. Og þótt henni þyki mikill harmur sinn eftir mig þá vænti eg að hún virði meira ást og orðsending mína en tilgerning þinn. En mér segir svo hugur um að þú munir gæfumaður verða. Nú ef þér verður sona auðið eða þínum sonum þá láttu eigi nafn mitt niðri liggja og vænti eg mér þar gæða af og hefi eg það fyrir lífgjöfina."

Þorsteinn bað hann nú gera sem honum líkaði um lífgjöf við sig og aðra hluti og kvaðst þar einkis mundu um biðja.

Jökull kvað nú vera hans líf undir sér "og allmjög muntu eggjaður verið hafa þessa verks af föður þínum enda hafa mig nú að fullu bitið hans ráð og sé eg að þér líkar þótt við deyjum báðir en meiri forlaga mun þér auðið verða. Eigi eru þeir forustulausir er þú ert fyrirmaður, sakir áræðis og

karlmennsku, og betur er þá séð fyrir kosti systur minnar að þú fáir hennar en víkingar fái hana að herfangi. Nú þótt þér sé til boðið í Gautlandi þá far þú heldur til eigna þinna í Raumsdal því að eigi munu föðurfrændur mínir þér ríkis unna eftir hans dag en verða má að hörmungarvíg liggi í kyni yðru og munu menn missa saklausra frænda sinna. Nú seg eigi til nafns míns alþýðu nema föður þínum og frændum mínum því að ævin hefir ófögur verið enda er nú goldið að verðugu og fer svo flestum ranglætismönnum. Nú tak hér gullið og haf til jarteina en kipp í braut saxinu og mun þá eigi langt verða okkað viðtal."

Síðan kippti Þorsteinn í burt saxinu en Jökull dó.

4. KAFLI

Eftir þessi tíðindi ríður Þorsteinn heim og er hann nálgaðist bæinn sá hann marga menn ríða í mót sér og kenndi þar föður sinn og marga kunningja og fóru allir hans að leita.

Og er þeir fundust kvaddi Ketill son sinn með blíðum orðum og þóttist hann úr helju heimtan hafa "og iðraðist eg þegar eftir þeirra orða er eg mælti við þig til frýju eða áleitni."

Þorsteinn svarar og kvað hann lítt hafa fyrir séð hvort hann kæmi nokkurn tíma aftur eða aldrei en kvað hamingjuna hafa styrkt nú svo sitt mál að hann hafði heill aftur komið.

En þótt þeir kasti þessum orðum fram með nokkurri styggð þá urðu þeir brátt vel sáttir. Segir Þorsteinn nú föður sínum allan atburð sinnar ferðar. Fyrir þetta verk fékk Þorsteinn góðan orðstír af hverjum manni sem von var. Síðan lætur Þorsteinn þings kveðja og komu þar allir byggðarmenn úr þeim héruðum.

Á þessu þingi stóð Þorsteinn upp og mælti: "Það er öllum yður kunnigt að gera að ótti sá er á hefir legið hér um hríð af stigamönnum að menn máttu eigi fara ferða sinna, hann er nú af ráðinn og endaður. Er það og mest undir þessi minni þingstefnu að eg vil að hver taki sitt fé það er átt hefir en eg mun það eignast er af gengur."

Hér að var ger góður rómur af mönnum og fékk Þorsteinn virðing mikla með öllu sínu tiltæki. Nafn illvirkjans vissi eigi alþýða manna af því að það var lítt á loft borið.

5. KAFLI

Það var einn dag að Þorsteinn talar við föður sinn að hann mundi fara austur á fund Ingimundar jarls sem hann hefði heitið Jökli.

Kvað Ketill það eigi ráðlegt að ganga í hendur óvinum sínum og bað hann heldur heima vera "og þó að jarl vilji eigi granda þér þá má þó vera að nokkurir verði þér ágangsamir og eigi góðviljugir."

Þorsteinn svarar: "Því hefi eg heitið Jökli sem eg skal enda og þótt eg beri þaðan hvorigan fót heilan þá skal eg þó fara."

Síðan bjóst Þorsteinn og fór til Gautlands og hélt svo til að hann kom til heimilis jarls snemma dags. Jarl var farinn á veiðar að ríkra manna sið. Þorsteinn gekk inn í eina drykkjustofu og settist í bekk með föruneyti sínu. Þá kom kona jarls í stofuna og leit þá er komnir voru og sá að vera mundu útlendir menn. Hún spurði að hverjir þeir væru.

Þorsteinn kvaðst norrænn vera "en eg á leynt erindi við þig og göngum tvö saman."